

S p r a w o z d a n i a z k o n f e r e n c j i

31 Doroczna Konferencja Towarzystwa im. Kettila Bruuna Riverside, USA, 30 maja–3 czerwca 2005 (31st Annual Alcohol Epidemiology Symposium of the Kettil Bruun Society for Social and Epidemiological Research on the Social Aspects of Alcohol Use and Alcohol Problems)

Towarzystwo im. Kettila Bruuna (KBS) ukonstytuowało się w roku 1987¹. Jego misją jest promowanie porównawczych badań nad społecznymi aspektami konsumpcji alkoholu i problemów alkoholowych. Co roku, na początku czerwca, odbywają się konferencje, których celem jest prezentacja i omówienie (dyskusja) wyników badań. Pierwsze spotkanie tego typu odbyło się w 1975 roku w ramach sekcji epidemiologii Międzynarodowej Rady do spraw Alkoholów i Uzależnień (*the International Council on Alcohol and Addictions*). Towarzystwo, poprzez budowanie płaszczyzny wymiany doświadczeń pomiędzy uczonymi z ponad 20 krajów, stymuluje współpracę międzynarodową i służy jako medium rozwoju międzynarodowych badań porównawczych.

Tegoroczna konferencja, która odbyła się w Riverside w Stanach Zjednoczonych, zgromadziła około 150 uczestników z całego świata. Na pięciu sesjach plenarnych i 33 równoległych wygłoszono 128 referatów dotyczących polityki alkoholowej, studiów kulturowych, społecznych, historycznych i etnograficznych. Specyfiką tegorocznej konferencji był stosunkowo wysoki udział przedstawicieli praktyki – osób zajmujących się profilaktyką alkoholową oraz związanych z leczeniem uzależnień.

Konferencję otworzyły dwa referaty: I.S. Obota z Biura Światowej Organizacji Zdrowia w Genewie² oraz R. Rooma z Centre for Social Research on Alcohol and Drugs (SoRAD) na Uniwersytecie w Sztokholmie³. Obydwaj uczeni mówili o miejscu alkoholu w pracach Światowej Organizacji Zdrowia w związku z przyjętą w

¹ Kettil Bruun (1924–1985) był pionierem w wielu obszarach badań społecznych nad alkoholem i narkotykami. Był podziwiany za twórcze korzystanie z szerokiego wachlarza metodologicznego, swobodnego łączenia podejścia ilościowego z jakościowym. W 1975 roku, wraz z grupą innych autorów, wydał książkę *Alcohol Control Policies in a Public Health Perspective*, która wywołała międzynarodową dyskusję i przeszła do klasyki literatury naukowej w zakresie polityki alkoholowej i badań w tej dziedzinie. W 1971 roku był pierwszym uczonym z zakresu nauk społecznych, który otrzymał międzynarodową nagrodę *the Jellinek Award* – prestiżowe wyróżnienie za doniosły dorobek naukowy w dziedzinie problemów związanych z alkoholem.

² Isidore S. Obot “Protecting youth. WHO Resolution on Alcohol and Public Health”

³ Robin Room “Alcohol and the World Health Organization”

maju 2005 roku rezolucją dotyczącą alkoholu (pierwszą od 1983 roku). W wyniku badań dokumentujących rosnący udział alkoholu wśród przyczyn chorób i zgonów na świecie, nastąpił nagły wzrost zainteresowania problematyką związaną z alkoholem – nie tylko w Genewie, ale też w biurach regionalnych ŚOZ w Kopenhadze i Waszyngtonie. Rezolucja zaleca monitorowanie szkód związanych z alkoholem oraz poszukiwanie efektywnych strategii i interwencji zmniejszania tych szkód. W czasie tej sesji dyskutowano o trudnościach związanych z prowadzeniem tych działań, m.in. związanych z interesami przemysłu alkoholowego, który torpeduje politykę zmierzającą do ograniczenia konsumpcji alkoholu.

Na konferencji przedstawiono pięć polskich referatów. Zofia Mielecka-Kubień z Akademii Ekonomicznej w Katowicach⁴ mówiła o trudnościach w oszacowaniu liczby osób nadużywających alkoholu w populacji generalnej. Przedstawiła własną metodę szacowania opartą na dystrybucji konsumpcji alkoholu oraz wyniki oszacowań zrealizowanych na podstawie rezultatów badania GENACIS dla wybranych krajów.

Katarzyna Okulicz-Kozaryn z Instytutu Psychiatrii i Neurologii w Warszawie⁵ przedstawiła wyniki badań nad testami dla nastolatków dotyczącymi (1) problemowego używania konopi indyjskich oraz (2) innych narkotyków. Celem badania przeprowadzonego w 2004 roku w Instytucie Psychiatrii i Neurologii było poznanie własności opracowanych testów psychometrycznych.

Agnieszka Pisarska z Instytutu Psychiatrii i Neurologii w Warszawie⁶ zrelacjonowała wyniki badania dotyczącego interwencji skierowanej do młodzieży szkolnej. Badania, prowadzone metodą wywiadów grupowych, dają podstawy do sformułowania wniosku, że mimo obaw, nauczyciele powinni podejmować interwencję wobec uczniów sięgających po substancje psychoaktywne. Młodzi ludzie oczekują bowiem pomocy oraz wsparcia ze strony wychowawców. Działania interwencyjne, prowadzone we współpracy w rodzicami, powinny polegać na dyskretnej, spokojnej i rzeczowej rozmowie oraz na wskazaniu możliwych sposobów rozwiązania problemu.

Janusz Sierosławski z Instytutu Psychiatrii i Neurologii w Warszawie⁷ wygłosił referat poświęcony ocenie działań polityki społecznej dotyczącej narkotyków w Polsce. Oceny tej dokonano w trzech wymiarach: popytu, podaży oraz redukcji szkód; wykorzystano tu wyniki reprezentatywnych badań szkolnych, wyniki badań jakościowych oraz dane statystyczne. Wyniki wskazują na ograniczony sukces działań zmierzających do redukcji popytu. Znacznie bardziej skuteczne okazały się działania prowadzone w zakresie redukcji szkód. Nie stwierdzono wpływu działań zmierzających do redukcji podaży na dostępność narkotyków czy poziom konsumpcji.

⁴ Zofia Mielecka-Kubień “Application of the distribution of alcohol consumption to estimation of the range of alcohol abuse (on the basis of GENACIS data)”

⁵ Katarzyna Okulicz-Kozaryn and Janusz Sierosławski “Screen for problematic cannabis and other drug use among adolescents: Study of the tests’ validity”

⁶ Agnieszka Pisarska and Luiza Jakubowska “Students’ perception of the school-based intervention targeting youth at risk”

⁷ Janusz Sierosławski “Evaluation of drug policy in Poland”.

Justyna Żulewska-Sak z Instytutu Psychiatrii i Neurologii w Warszawie⁸ przedstawiła wyniki analizy danych zebranych w ramach międzynarodowego projektu jakościowego „Percepcja społeczna samodzielnych prób przezwyciężenia uzależnienia” (patrz: artykuł w tym numerze AiN).

Kilka sesji było poświęconych leczeniu uzależnień, na których swoje referaty przedstawili głównie naukowcy skandynawscy. Ciekawą dyskusję wywołał Anders Bergmark z Uniwersytetu w Sztokholmie⁹, który wygłosił referat na temat koncepcji leczenia uzależnień. Zdaniem Bergmarka zdefiniowanie podstawowych pojęć jest częstym problemem w wielu dziedzinach nauki i badania w zakresie uzależnień nie są tu wyjątkiem. Bergmark poddał krytycznej analizie istniejące definicje leczenia uzależnień, przedstawiając zarówno conceptualne, jak i praktyczne problemy związane z tym pojęciem. Podjął też próbę znalezienia wymiarów, które mogłyby pomóc w określeniu granic tego pojęcia.

Interesujące były również sesje poświęcone kulturze młodzieżowej, gdzie prezentowano wyniki badań amerykańskich. Denise Herd z Uniwersytetu w Berkeley w Kalifornii¹⁰ mówiła o roli narkotyków w muzyce rap – od początków powstania tego gatunku w 1979 roku do późnych lat dziewięćdziesiątych. Analizie poddano teksty 341 piosenek, które powstały w latach 1979–1997. W tym okresie proporcja piosenek, w których była mowa o narkotykach wzrosła sześciokrotnie (od 11 do 69%), w tym liczba utworów z wyraźnie pozytywnym stosunkiem do narkotyków – z 16 do 69%. Liczba piosenek, w których wymieniono marihuanę wzrosła z 33 do 82%. W przypadku kokainy zaobserwowano znaczący wzrost liczby piosenek na początku lat osiemdziesiątych, po czym na początku lat dziewięćdziesiątych nastąpił wyraźny spadek. Zdaniem Herd przyczyn tej sytuacji może być kilka – wojna antynarkotykowa, zmiany wzoru używania (zarówno wśród twórców muzyki rap, jak i słuchaczy), wzrastająca popularność *gangsta rap* oraz zmiany w percepcji społecznej narkotyków w społeczeństwie amerykańskim.

Podsumowując, warto jeszcze raz podkreślić, że o wadze i wartości naukowej tego spotkania świadczy nie tylko liczba referatów, która sprawia, że każdy uczestnik ma szansę wybrać sesję zgodną z jego zainteresowaniami, ale też formuła konferencji sprzyjająca ożywionej dyskusji – każdy z referatów poddawany jest krytycznej analizie przez innego uczestnika konferencji, który swoim wystąpieniem otwiera dyskusję prezentowanych koncepcji teoretycznych czy wyników badań.

Więcej informacji o Towarzystwie im. Kettila Bruuna i corocznych konferencjach KBS można znaleźć na stronie internetowej Towarzystwa: <http://arg.org/kbs>.

Justyna Żulewska-Sak
Instytut Psychiatrii i Neurologii

⁸ Justyna Żulewska-Sak “Societal images of natural recovery in Poland, Germany, Sweden and Switzerland from a cross-cultural qualitative perspective”

⁹ Anders Bergmark and Lars Oscarsson “The concept of treatment for substance abuse: context, modality and choice”

¹⁰ Denise Herd “Changes in drug use prevalence in rap music songs, 1979–1997”